NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12898

DER OREMER UN RAYKHER

Sholem Asch

The original of this title comes from the permanent collection of the YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שול-ביבליאָטעק

№ 28

שלום אַש

דער אָרימער און רייכער

פאַרלאַג „קולטור-ליגע“, וואַרשע

שול-ביבליאטעק

№ 28

שלום אַש

דער אָרימער און רייכער

פארלאג „קולטור-ליגע", װארשע

Printed in Poland

Szalom Asz — Der orimer un rajcher

Copyr. by Scholom Asch, New-York

Spółdz. wyd. „Kultur-Liga“
Warszawa 1930

Druk. „Di Welt“, W—wa Nowolipie 7

דער אָרימער און רייכער

אין ירושלים, די הייליקע שטאָט, האָט פאַרצייטנס געלעבט אַ ייִד, אַ גרויסער עושר און אַ גרויסער בעל־צדקה. זיין צדקות האָט געקלונגען אין דער גאַנצער געגנט אַרום. פלעגן אָרעמע לייט און נויטבאַדערפטיקע פון צפת און טבריה, פון דמשק און חברון און פון נאָך אַנדערע מקומות, וואו אחינו בני ישראל זענען געזעסן, ציען זיך צו דעם נגיד נאָך הילף. און דער נגיד האָט אויפגעעפנט זיין ברייטע האַנט און צעטיילט זיינע אוצרות צו אַלע, וואָס האָבן באַדאַרפט. וואָרים ער האָט זיך געהאַלטן פאַר גאָטס שליח, אַז ער צאָלט נאָר אויס, וואָס גאָט האָט אים איבערגעענטפערט פאַר די אָרעמע לייט און אַלע נויטבאַדערפטיקע. און דערפאַר, וואָס דער נגיד איז געווען אַ גרויסער חכם און אַ גרויסער ירא־שמים אויך, פלעגן קומען צו אים די אַלע, וואָס האָבן געהאַט אַ קראַנק הארץ, אָדער שלעכטע מחשבות האָבן זיי געפּייניקט, אָדער דאָס געוויסן האָט זיי נישט געלאָזט רוען, ווי עס טרעפט

זיך מיט מענטשן, וואָס זענען באַגאַנגען זינד — פלעגן זיי אַלע קומען צו אים, פרעגן אים עצות הן אין ענינים, וואָס איז נוגע די נשמה, הן אין ענינים, וואָס איז נוגע אין גוף, ווי, למשל, דאגת פרנסה און נאָך אַנדערע אַזעלכע זאָרגן. פלעגט דער נגיד זיי אַלע אויסהערן מיט גרויס ליבע און געטרייַשאַפט, און איינעם האָט ער געגעבן אַ גוטע עצה מיט זיין גרויסן שכל, אַן אַנדערן האָט ער געהיילט מיט אַ גוט וואָרט פון זיין גוט הארץ.

און עס איז געווען דער מנהג פון דעם נגיד פון קדמונים אָן, יעדן אָוונט, בעפאָר דער טאָג האָט זיך גע-שלאָסן, צו זיצן איינער אַליין אין זיין שיינע בית-דין-שטוב און מאַכן אַ חשבון-הנפש מיט זיך, אָפּצוגעבן זיך דין-וחשבון פאַר אַ גאַנצן טאָג מעשים. פאַר די גוטע האָט ער גאָט געלויבט, פאַר די שלעכטע האָט ער חרטה געהאַט און תשובה געטאָן, די גוטע האָט ער באַלד פאַרגעסן און נישט געדענקט אָן זיי, די שלעכטע האָט ער מיט אַ שאַרפע פעדער אין ספר פאַרשריבן, דאָס ספר שטונדן-לאַנג געלאָזט ליגן פאַר זיך, כדי ער זאָל זיי זען און קיינמאָל מער שוין אַזוי נישט טאָן.

איז ער איינמאָל אין אָוונט געזעסן ביי זיך אין בית-דין-שטוב און, ווי זיין געוואוינהייט איז געווען, דין וחשבון זיך אָפּגעגעבן פון אַ גאַנצן טאָג מעשים. די בית-דין-שטוב איז געווען אַרומגעשטעלט מיט טייערע ספרים-שענק, פול אָנגעשטעלט מיט טייערע ספרים און זעלטענע כתבי-יד, צונויפגעקליבן פון דער גאַנצער וועלט, וואו חכמים און למדנים זענען נאָר געווען פאַרשפרייט. וואָרים אין די אַלע ווייטע מקומות האָט דער נגיד געהאַט זיינע שלוחים. און וואו עס האָט זיך נאָר געפונען אַ גרויסער למדן אָדער

חכם אין אַ ווייטן אָרט, אין מצרים אָדער אין מדינת תוגר, וואו די מושלמנים זענען געזעסן, און דער למדן אָדער דער חכם האָט עפּעס מחדש געווען הן אין דברי תּורה אָדער אין חכמה, אַזוי האָט מען געלאָזט באַלד מעתּיק זיין און צוגעשיקט אַ כּתב־יד צום נגיד אין ירושלים. און די ספרים זענען געווען פאַרשטעלט מיט טייערע פּרוכתן, וואָס זענען געווען זייער איידל געוועבט מיט גאָלדענע און זילבערנע פעדים מיט די זעלטנסטע פּרוכט, וואָס וואַקסן. די פּרוכתן זענען געוועבט געוואָרן אין דער ווייטער מדינת הודו, און זיי זענען געווען עקסטרע באַשטעלט פון נגיד, אַז עס זאָל אין זיי נישט זיין קיין ציור פון חיות און עופות, וואָס דאָס איז אָסור על פּי דין. און אויפן טיש פאַר דעם נגיד איז געשטאַנען אַ טייערע בשמים־ביקס, וואָס איז געווען אויסגעהאַמערט פון איין שטיק זילבער, אין געשטאַלט פון אַ זעלטענע פּרי — וואָס וואַקסט אין די ווייטע מקומות פון מדינת כּתּים. אין דער פּרי אַליין איז געווען אויסגעהאַקט אַנדערע פּירות: ציטראָנען, אתרוגים און הענגלעך וויינ־טרויבן און מילגרוימען, נאָר נישט קיין ציור פון מענטש אָדער חיה, וואָס דאָס איז אָסור על פּי דין. און יעדע פּרי איז געווען אויסגעמאָלט אין דער זעלבער פאַרב און ליכט, ווי די פּרי זעט אויס בשעת זי וואַקסט אויפן בוים. ווי עס איז באַקאַנט, זענען די בני כּתּים געווען גרויסע מומחים נאָכצומאַכן די פאַרבן און דאָס ליכט פון דער נאַטור. למשל, די הענגלעך וויינטרויבן זענען געווען אַזוי פריש רויטלעך באַגאָסן מיט ווין, אויסגעגאָסן פון דעם טייערן שטיין, וועלכער הייסט רובין, וואָס היינט ווייסן מיר שוין נישט דעם סוד ווי אַזוי דעם שטיין צו שמעלצן און די בני כּתּים האָבן עס פאַרצייכנט און געוואוסט. אַזוי איז יעדע פּרי גע־

װען אויסגעמאָלט מיט איר אייגענע פאַרב, כּדי זיי זאָלן דעם נגיד דערמאָנען אָן גאָטס באַשעפעניש, און ער זאָל שטענדיק געדענקען אָן גאָטס מעשים. און די פּרי איז גע־װען אָנגעפילט מיט די טייערסטע בשמים, װאָס די הודים האָבן געבראַכט צו פאַרקויפן פון זייערע װייטע לענדער. און אַליין איז ער געװען אָנגעטאָן אין בגדי משי, װאָס זענען געװען געװעבט מיט שירה, כּדי זיי זאָלן פריי־לעך מאַכן דאָס הארץ פון דעם נגיד, װאָס װעט זיי טראָגן, מיט זייער ליכטיקן, זילבערנעם גלאַנץ, און װייל עס האָט אין זיך אַ פריילעכן געזאַנג.

דער נגיד איז געװען גאַנץ צופרידן פון זיך און פון דעם רבונו של עולם, זיין באַשעפער. אַ טאָג האָט ער גע־האַט אַ פולן מיט מעשים טובים און צדקה, מיט לערנען און תּפילה, און אין ספר פון זינד האָט ער גאָרנישט גע־האַט צו פאַרשרייבן. ער האָט געדאַנקט גאָט אין הארצן, װאָס ער האָט אים אויסגעקליבן פאַר זיין שליח, און ער איז דער געבער און נישט דער נעמער. נאָר נאָך מער איז דער נגיד היינט געװען מער אויפגעלייגט װי אַן אַנדערש מאָל — ער האָט מקיים געװען אַ גרויסע מצוה, װאָס קומט זעלטן אויס, דהיינו: דער בעל־החשבון זיינער, װאָס איז ערשט געװען צוריקגעקומען פון דער נסיעה מיט די קאַראַװאַנען, װאָס האָבן געפירט די בשמים פון הודו קיין תּוגר, האָט אים מודיע געװען, אַז זייענדיק אין איזמיר האָט ער מקיים געװען פאַר זיינעטװעגן די מצוה פון פּדיון שבויים, און אויסגעלייזט יהודים פון די טערקן, װעלכע האָבן זיי געבראַכט שבויים פון די לענדער פון די סלאַװן. דער נגיד איז געװען זייער גרויס מיט דער מצוה, און ער האָט געהערט, אַז די קאַראַװאַנען זיינע זענען אָנגעקומען

בשלום צום באָרטן פון ים און געוואָרן אויסגעלאָדן אויף די שיפן. דאָס ווייב זיינס, וועלכע איז געווען אַ גרויסע יפת תואר און אַ גרויסע צדיקת, האָט שוין געוואַרט הינטער דער טיר מיט אירע צוויי קינדער, אַז זיי זאָלן אים אָפּגעבן כבוד בעפאָר זיי גייען שלאָפן.

אין דעם האָט זיך די טיר געעפנט און עס איז אַריינגעקומען אַן אָרעמאַן, נדחה ונעזב. דער שלעכטער ריח, וואָס איז פאַרויסגעגאַנגען פאַר דעם אָרימאַן, האָט איינגעשטילט די גוטע ריחות פון די בשמים, און דער נגיד האָט זיך געפילט שוואַך, ווייל ער איז געווען אַ מפונק און האָט נישט געקאָנט פאַרטראָגן קיין שלעכטן ריח. אָבער דער אָרעמאַן שטעלט זיך נישט אָפּ ביי דער טיר, ער גייט ווייטער גלייך צו צום נגיד, אים מיט דער אויסגעשטרעקטער האַנט ברייט שלום־עליכם אָפּצוגעבן. און די האַנט איז פול מיט טנופת געווען און מיט אַנדערע מיאוסע זאַכן, וואָס איז נישט שיין אויסצורעדן, און בפרט נאָך אויסצושרייבן. און דער גאַנצער גוף זיינער איז געווען איינגעהילט אין פאַרפוילטע קליידער, פון וועלכע עס ווייזט זיך אַרויס שטיקער נאַקעטער גוף, איינגעריכט מיט טנופת, און פון קאָפּ קריכן אַרויס קאָלטענעס אויפן פנים אַרויף — און דאָס פנים איז נישט קיין פנים פון קיין מענטש נאָר פון אַ מיאוסע חיה, רחמנא לצלן, מיט געשוואָלענע ליפּן און אויסגעהאַקטע ציין און געשוואָלענע אויגן. און וואָס נענטער ער קומט, שטאַרקט זיך אַלץ דער שלעכטער ריח, וואָס גייט אַרויס פון אים, ווי דער ריח פון אַ נבלה און אַ פגר, רחמנא לצלן, און דער נגיד האַלט עס שוין נישט אויס, וואָרים, ווי ידוע, אַ מפונק קען אַלץ איבערטראָגן נאָר נישט קיין שלעכטן ריח. נעמט דער נגיד אַוועק דאָס פנים פון דעם אָרעמאַן און דרייט זיך אָפּ פון אים, און רופט אַרייז דעם שמש

זיינעם, אַז מען זאָל אים אַרויסציען פון בית־דין־שטוב און ברענגען אים אין קיך אַריין, אָפּוואַשן אים און אָנטאָן אים אַנדערע קליידער, און עסן אים געבן, ווי עס איז דער מנהג געווען אין זיין הויז מיט אַלע אָרעמע לייט.

און דער נגיד איז פלינק געגאַנגען אין זיין מקוה אַריין, טובֿל געווען זיך אַליין און געטוישט די קליידער, און געהייסן, אַז מען זאָל אויסרויכערן זיין בית־דין־שטוב מיט פּלערליי מינים גוטע קרייטעכצער און בשמים, כּדי זיי זאָלן פאַרטרייבן דעם שלעכטן ריח, וואָס דער אָרעמאַן האָט איבערגעלאָזט, און אַליין האָט ער זיך אַוועקגעזעצט אין זיין טייערן שלאָף־קאַמער, וואָס איז געווען באַהאָנגען מיט זיידענע און זילבערנע פּרוכתן און איז געווען באַלויכטן מיט אַ טייערע אייל־מנורה פון זיבן רערן, וואָס איז געהאָנגען איבער זיין שלאָף־געלעגער. דער נגיד האָט נישט געקאָנט שלאָפן אַ גאַנצע נאַכט, און געהאַט תּרעומות אויפן רבונו של עולם טיף אין האַרצן דערפאַר, וואָס ער האָט באַשאַפן אַזעלכע נבזים ונדכּאים, און געטראַכט זיך, ווי דער דרך עולם פון אַ מענטש, ווען ער וואָלט געווען כּביכול, וואָלט ער באַשאַפן נאָר שיינע און ריינע מענטשן, און אַזעלכע נדכּאים ונבזים נישט געלאָזן אויף דער וועלט.

עס איז דורכגעגאַנגען אַ שטיקל צייט, האָט זיך געהערט, דאָס די שיפן, וועלכע האָבן געפירט דעם נגידס געווירצן אויפן ים פון איזמיר נאָך ווענעציע, זענען באַפאַלן געוואָרן פון ים־רויבערס און מען האָט זיי צוגענומען. האָט זיך דער נגיד געטראַכט, אולי מקרה הוא — טאָמער איז עס נאָר אַ טרעפעניש. און ער האָט גאָט געדאַנקט פאַרן שלעכטן אַזוי ווי פאַרן גוטן.

איז ווידער דורכגעגאַנגען אַ שטיקל צייט, האָט זיך

ווידער געהערט, דאָס די קאַראַוואַנען, וועלכע האָבן געפירט זיינע סחורות פון מצרים איבערן מדבר, זענען פאַרשאָטן געוואָרן פון אַ זאַמד־שטורעם, וואָס האָט זיך אויפגעהויבן פון מדבר. האָט ער שוין איינגעזען, אַז עס איז נישט קיין מקרה, האָט ער אָנגעהויבן מפשפש צו זיין במעשיו, אויפ־געעפנט דאָס ספר, אין וועלכן ער האָט פאַרשריבן זיינע זינד, אָבער ער האָט גאָרנישט געזען אין זיין לעבן אַזעלכעס, וואָס ער פאַרדינט די שטראָף. האָט ער זיך געטראַכט, אַז דער רבונו־של־עולם וויל אים אויס קאַסירער מאַכן איבער זיין עשירות, האָט ער רעכט. גאָט צו דאַנקען, וואָס עס גייט נאָר אויס צו געלט.

אָבער באַלד איז דער גוף אָנגערירט געוואָרן: ער איז געוואָרן געשלאָגן מיט שלעכטע מכות, פון וועלכע ער האָט גרויסע יסורים געהאַט און משקץ געווען זיין לעבן, וואָרים ער איז געווען אַ מפונק. האָט ער ווידער מפשפש געווען במעשיו, ווידער נאָכגעזוכט נאָך זיינע מעשים און גאָר־נישט געפונען, האָט ער זיך געטראַכט, גאָט לאָזט נאָר אויס צו דעם גוף, די נשמה דערהאַלט ער. געליבט איז גאָט דערפאַר.

אָבער ווען זיין קליינע טאָכטער, וועלכע זיין נשמה איז געווען אָנגעבונדן אָן איר נשמה, און ער האָט זי ליב געהאַט מער כּוֹן צען זין, איז פלוצים אומגעקומען גע־וואָרן פון אים. איז אַ גרויסע שרעק אים באַפאַלן פאַר דעם משפט פון גאָט, צו וועלכן ער איז גערופן געוואָרן, און ווייסט נישט אין וואָס עס באַשטייט זיין זינד. האָט ער אָנגעהויבן חוקר ודורש צו זיין מיט זיך אַליין, און ער האָט אַלץ נישט געקאָנט דערגיין דעם טעם פון גאָטס שטראָף, ער האָט נישט געוואוסט קיין דרך, און די יסורים פון דער

אומבאוואוסטקייט זענען גרעסער געוואָרן; ווי די יסורים פון די צרות.

איינמאָל ביינאַכט, ווי ער איז אַזוי געלעגן און נאָכגע־קלערט דעם טעם פון „צדיק ורע לו, רשע וטוב לו", איז אים איינגעפאַלן, אַז ער זאָל זיך לאָזן איבער דער וועלט וואַנדערן נע־ונד, אפשר וועט גאָט אויף אים רחמנות האָבן, און ער וועט אים לאָזן וויסן דעם טעם דערפֿון. און די מחשבה איז טאַקע געווען פון גאָט, וואָרים דאָס רחמנות אויף אים איז שוין נישט געווען איבערצוטראָגן.

אַזוי האָט דער נגיד פאַרקויפט זיינע טייערע חפצים און דאָס געלט אָוועקגעגעבן דעם ווייב מיט די קינדער, אַז זיי זאָלן זיך ווייטער אַזוי פירן, ווי זיי האָבן זיך געפירט, צדקה־טאָן און מכניס־אורחים זיין. אַליין האָט ער אויסגעטאָן זיינע טייערע געוועבטע קליידער, און אָנגעטאָן זיך אין אַ זאַק, ווי דער מנהג איז פון די אָרעמע לייט, און האָט זיך געלאָזט אי־בער דער וועלט וואַנדערן.

ער איז געגאַנגען מיט אַ חברה אורחים, וועלכע ער האָט אָנגעטראָפן אויפן וועג. בייטאָג האָט ער געוואַנדערט מיט די אָרעמע לייט, געגעסן וואָס גוטע לייט האָבן גע־שאָנקען, און ביינאַכט געגעכטיקט אין די הקדשים. וואו ער האָט גענעכטיקט איין נאַכט האָט ער נישט גענעכטיקט די צווייטע. אַ גאַנצן טאָג אָפּגעקומען מיט טרוקנס, וואָס גוטע לייט האָבן געשאָנקען, נאָר פרייטאָג־צו־נאַכטס האָט ער זיך אָפּגעשטעלט אין אַ שטאָט, וואו עס איז געווען אַ יידישע קהלה, געגאַנגען אין בית־המדרש אריין און אָוועקגעשטעלט זיך מיט די אורחים ביי דער טיר, ביז אַ ייד האָט געוואָלט אַ מצוה פאַרדינען און רחמנות געקראָגן און אַהיים גענומען אַן אורח אויף שבת. וואו ער איז געקומען, האָט ער געהערט פון

זיך דערציילן — פון דעם גרויסן נגיד פון ירושלים. די מוטערס האָבן געבענטשט זייערע קינדער, אז זיי זאָלן זיין אזעלכע צדיקים, נגידים און עשירים, ווי דער נגיד פון ירושלים. ער האָט געהערט, ווי מען דערציילט פון אים מעשים נפלאים, פון זיין עשירות און נגידות, פון זיין חכמה און צדקות. די אָרעמע לייט, מיט וועלכע ער האָט געוואַנדערט, האָבן געשפּעט אויס אים, פאַרשעמט אים, צוליב זיין מפונקות, וואָס ער איז נישט געוואוינט געווען צו די דרכים, אין וועלכע זיי האָבן זיך גע־פירט, צו זייער אַרט עסן, שלאָפן און גראָבע ווערטער, און האָבן אים גערופן מיט שפּאָט: „וואָס ביסטו, דער נגיד פון ירושלים?" און זיי האָבן אים אַ נאָמען געגעבן, ווי זייער גע־וואוינהייט איז געווען, אין לצנות: „דער נגיד פון ירושלים".

און אזוי האָט ער ווייטער געהייסן.

פון דעם אַרומוואַלגערן זיך פון איין אָרט אויפן אַנ־דערן איז זיין לייב זייער ברודיק געוואָרן, און ווי דער דרך איז פון די אורחים, וואָס גייען אָנגעטאָן אין צעריסענע קליידער, כדי צו ערוועקן מער רחמנות, האָט ער אויך נישט בודק געווען אין זיינע קליידער, און מיט דער צייט האָבן זיך שטיקער פון זיין גוף אַרויסגעוויזן פון די צעריסענע בגדים און זענען אויך זייער שמוציק געוואָרן, ווי דער גוף פון יענעם אָרעמאַן, וואָס איז אַריינגעקומען צו אים. און פון די שמוציקייט האָט זיין גוף אויך אָנגעהויבן אַרויסצוגעבן אַ מיאוסן ריח. נאָר ער האָט שוין נישט גע־הערט און נישט געפילט-ווייל דאס איז געווען פון זיין גוף און נישט פון אַ פרעמדן.

נאָר ביסלעכווייז האָט זיך זיין שם אויסגעלאָשן, ווי דער דרך עולם איז, מען פאַרגעסט באַלד דאָס, וואָס איז געווען — האָט מען אים אויך פאַרגעסן. מען האָט מער

נישט גערעדט וועגן דעם נגיד און בעל-צדקה פון ירושלים, נאָר מען האָט אַלץ דערציילט וועגן דעם נייעם נגיד, וואָס איז אויפגעשטאַנען אין דמשק. מען האָט דערציילט פון זיינע גבירות און עשירות, ווי אַמאָל פונם נגיד פון ירושלים. און פון אַלע מקומות האָבן יידן זיך געצויגן צו פרעגן עצות צום נגיד פון דמשק.

איז ער אויך געגאַנגען נאָך דמשק. ער האָט געהערט, אַז ער איז אַ גרויסער חכם און נדיב לב, האָט ער געוואָלט פרעגן ביי אים אַן עצה, אפשר וועט ער אים זאָגן דעם טעם דערפון, פאַרוואָס גאָט האָט אַוועקגענומען דאָס עשירות פון אים און איבערגעגעבן צו יענעם, צום נגיד פון דמשק. איז ער געגאַנגען פון איין שטאָט צו דער אַנדערער ביז ער איז אָנגעקומען נאָך דמשק.

זיינע האר זענען געוואָרן פאַרקאָלטעוועט פון דעם פיל שטויב און זאַמד, וואס איז געפאַלן אויף זיי. און זיין לייב האָט אַרויסגעגעבן פון זיך אַ שלעכטן ריח, ווי דאָס לייב פון אַ נבלה, רחמנא לצלן, און זיין פנים איז געשוואָלן געוואָרן, און פול מיט טנופת - אַזוי ווי דאָס פנים פון דעם אָרעמאַן, וואָס איז צו אים געקומען, ווען ער איז געווען דער נגיד פון ירושלים. נאָר ער האָט נישט געהערט און נישט געפילט, ווייל עס איז געווען זיין אייגן לייב און נישט קיין פרעמדס.

אַז ער איז אָנגעקומען צום נגיד פון דמשק, האָט ער אויך געטראָפן דעם נגיד זיצן אין בגדי משי, ווי ער אַמאָל אין זיין גרויסע בית-דין-שטוב, און די שטוב האָט געפינקלט און געשטראַלט, ווי די לבנה מיט די שטערן וואָלט אין איר געשיינט, צוליב די אבנים טובות, וואָס האָבן זיך געלויכטן אויף די פּרוכתן, און די עטרות, וואָס האָבן אַרויס-

געהאָנגען איבער די גרויסע שרענק, און אַ ריח ניחוח איז געווען אין שטוב פון די טייערע געווירצן, בשמים און כּלערליי שמעקנדע קרייטעכער, וואָס די בשמים=ביקסן האָבן פון זיך אַרויסגעגעבן פון אַלע ווינקלען פון שטוב. האָט ער געמיינט, אַז ער קומט צוריק אין זיין עשירות אַריין, וועל־כע ער האָט נאָר־וואָס פאַרלאָזט — איז ער געגאַנגען מיט אַן אויסגעשטרעקטע האַנט שלום־עליכם אָפּגעבן צו דעם נגיד פון דמשק, זיין ידיד.

נאָר דער נגיד פון דמשק האָט אַוועקגעבויגן זיין קאָפּ און גערופן דעם שמש:

— נעמט דעם אָרעמאַן אין קיך אַריין. די שטוב איז פול מיט אַ ריח רע.

האָט דער נגיד פון ירושלים אָן עפּעס זיך דערמאָנט, און פאַרשטאַנען דעם טעם — און אַ גרויסע פרייד האָט אים אַרומגענומען:

גאָט און זיין משפט איז גערעכט.

Printed in Poland

צענטראַלער ביכער לאַגער
„קולטור־ליגע"
ווארשע, לעשנע 40, וו. 11